

1.

In beginsel, woest en leeg de aarde; duisternis lag over de oervloed. Ruach, adem, oerkracht over de aarde. 'Geroepen werd licht!' En er was licht. Vanaf den beginne, of beter 'In beginsel'! Want het gaat niet om een tijdsaanduiding, maar om een uitgangspunt. Het uitgangspunt, het vertrekpunt is: er is ademtocht, er is licht, er is leven! Oftewel: woestenij kunnen we maken, maar die kan altijd weer vruchtbaar land wordt. Geestkracht, Ruach over de aarde, is de kracht die er voor zorgt dat deze aarde bewoonbaar wordt, is en blijft.

Doorheen de Bijbelse boeken wordt duidelijk waar en waartoe die Geestkracht, die Ruach werkzaam is. In situaties van onderdrukking, slavernij, leven dat geen leven is, worden mensen aangeraakt, opgeroepen, op weg gezet om te bevrijden, om tot leven te roepen, om toekomst te scheppen, in Gods Naam. Geestkracht, Ruach is scheppingskracht in en door mensen.

Sinds mensenheugenis proberen mensen die Geestkracht te vangen, te begrijpen, in woorden te vatten. Adem, vuur, licht, het zijn menselijke beelden voor iets dat eigenlijk niet uit te drukken is. Het zijn beelden die een poging doen om het onuitsprekelijke toch te begrijpen, namelijk: dat er een kracht is die mensen ten diepste voortstuwt, opzweept, inspireert. Die kracht komt van de bevrijdende God zegt de bijbel. Een kracht die mensen warm laat lopen voor het goede, voor gerechtigheid en een streven naar harmonie. Een kracht die mensen helpt om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leven en het leven van anderen. We worden aangespoord om onze stem te verheffen en onrecht aan te klagen. We worden opgeroepen zelf oplossingen aan te dragen om ongelijkheid en racisme uit te bannen.

2.

Die Ruach, die Geestkracht wordt in de traditie Heilige Geest genoemd. En vaak wordt het dan ook meteen weer ingewikkeld. Want de traditie zegt niet 'Heilige Geest', maar zegt 'DE Heilige Geest'. En welke is dat dan? Dat is dan onmiskenbaar een van de drie, die samen de eenheid vormen. Onmiddellijk wordt die ademtocht over de wateren, die Geest die waait waar ze wil, die opzweepende kracht, ingeperkt, ommuurd, vastgezet: zo en niet anders waait die geestkracht. Vrije ruimte wordt dogmatiek.

Geestkracht, Ruach over de wateren en geestkracht, Ruach in en door mensen. Het komt dus van buiten en uit jezelf. We weten allemaal dat we diep in onszelf een bron van kracht hebben. We kunnen voor dingen warmlopen, we kunnen enthousiast worden over iets, we kunnen verliefd worden op iemand. Het gaat hier om eigen emoties en eigen gevoelens. Maar de opwinding, het enthousiasme en de verliefdheid worden opgeroepen door iets dat buiten onszelf ligt. Door een ander mens, door een situatie, door een confrontatie met onrecht of iets anders. De geestkracht zit in onszelf, maar wordt gevoed door dingen die buiten onszelf liggen.

Daarom is het van belang dat we alert zijn en goed kijken welke krachten van buiten ons raken. Zijn dat krachten die het goede in ons oproepen of krachten die ons egoïsme versterken, zijn het krachten die ons openen voor de noden van de wereld, of krachten die in ons de angst voor de ander of de vreemdeling opwekken. In feite worden we uitgenodigd om steeds te onderzoeken of God – die bevrijder is en levenskracht – of God zelf een rol speelt in de dingen die ons ten diepste raken.

3.

Volgens het boek Handelingen daalde de Geest op de volgelingen van Jezus neer. Lukas, de schrijver van het evangelie en het boek Handelingen, schildert de neerdaling van de Geest als een wonderbaarlijke gebeurtenis. Het wonder mist zijn uitwerking op de buitenwereld, en dan met name op de in Jeruzalem aanwezige buitenlanders, natuurlijk niet: De verwarde en verdeelde massa gaat met de neuzen dezelfde kant op staan. Dat wil niet zeggen dat het eenheidsworst wordt. De verschillen blijven, in taal en cultuur, maar iedereen begrijpt wat haar of hem te doen staat: heb lief, doe recht, wees naaste. Dat is universele humaniteit.

Wanneer iedereen 'in eigen taal' lees ook 'op eigen wijze' door Gods Geest geraakt, aangeraakt, geïnspireerd kan worden – aldus het boek Handelingen - betekent dit ook dat je over je geloof en je inspiratie kunt spreken in je eigen taal. Hoe verschillend wij ook denken en voelen en spreken, allemaal worden wij op aangesproken, aangespoord en gesterkt met geestkracht, om te bevrijden, om te genezen, te verzoenen, om naaste, vriend en stem te zijn. Om met behoud van de verschillen te verbinden. De kracht van de Geest is een verbindende kracht, die mensen wereldwijd op elkaar wil betrekken en bij elkaar wil brengen.

Zo'n wereldwijd verbonden leven vraagt dat we dag na dag tot ons door laten dringen en gaan inzien dat we in ieder mens God kunnen herkennen en mogen ontmoeten. Bij mensen die we goed kennen en van wie we houden, is dat niet zo moeilijk. Lastiger wordt het wanneer we in contact komen met vreemden. Wanneer we op het station een zwerver tegen het lijf lopen. Of op het moment dat mensen uit andere culturen onze levenssfeer binnendringen. En wat te denken van al die mensen die op televisie voorbijkomen en die in Afrika zoeken naar eten, drinken en een dak boven het hoofd? Toch zijn het juist deze mensen waarin we uitgenodigd worden om een taal te spreken die verbinding brengt.

De geestkracht die wij in ons dragen en die tegelijk van buitenaf op ons toekomt lokt ons als het ware uit onze schuilkelders van vooroordelen en meningen en stuurt ons naar buiten. Want wie de deuren gesloten houdt, sluit niet alleen zichzelf af, maar is vooral bezig anderen buiten te sluiten, in hokjes te plaatsen en daarmee kansen te ontnemen om volwaardig te participeren aan het leven en aan de samenleving. Geestkracht rammelt aan onze verdedigingsmechanismen, bonkt op de muren van onze vooroordelen, klopt op de deuren die we wellicht liever dicht willen houden.

We worden aan het werk gezet. Het kost immers moeite om met elkaar een samenleving op te bouwen, het vraagt inzet om de ander te leren kennen. Het is makkelijker om iemand buiten te sluiten, dan je hart te openen voor de ander. En toch, zo zegt dat bijbels verhaal, is dat de enige weg naar een menswaardige en vreedzame samenleving. Alleen vanuit verbinding is er kans op een bewoonbare aarde voor alles en iedereen. En we moeten de moeilijkheden die dit meebrengt niet ontkennen, maar proberen op te lossen.

4.

Angst heeft ook de volgelingen van Jezus, na zijn marteldood, achter gesloten ramen en deuren geplaatst. Dat verhaal vinden we bij Johannes. 'Uit angst voor de Joden' schijft Johannes dan. We moeten ons realiseren dat Johannes deze zin ruim zestig jaar na Jezus' dood opschrijft. Hij verwoordt dan ook de spanningen die er in zijn tijd zijn tussen allerlei groepen Joden en messiaanse Joden waaronder Jezus-volgers. Angst tussen volken, landen en religies, en intern tussen religieuze stromingen zijn van alle tijden. Ook in onze dagen komen we deze spanningen over heel de wereld tegen. Op veel plaatsen en

ook steeds vaker in ons eigen land, is religie de kapstok waaraan conflicten en problemen worden opgehangen, maar de werkelijke oorzaken van frictie, onvrede en geweld moeten veelal gezocht worden in de uitzichtloze situaties waarin mensen leven, armoede, de onderdrukking van de ene groepering door de andere.

Wanneer je mensen ommuurt, pest en treitert, het dagelijks leven onmogelijk maakt en steeds weer stukken van hun land ontnemt, moet je niet vreemd staan te kijken dat op een dag de onvrede geuit wordt in geweld. Hoe verwerpelijk dat ook is. Hoe lang moet je de Staat Israël de hand boven het hoofd blijven houden? Hier is wat mij betreft compassie vanwege de holocaust misplaatst. En een beroep op het beloofde bijbelse land is eveneens misplaatst: Het bijbelse volk Israël heeft niets te maken met de huidige Staat Israël die misdaden pleegt tegen de menselijkheid en grondrechten van Palestijnen op grote schaal schendt. Daar kritiek op hebben is geen antisemitisme maar opkomen voor mensenrechten. Zolang – aan beide kanten – de angst voor de ander gevoed wordt, wederzijdse minachting gemeengoed is, zolang wordt het nachtslot niet opgebroken.

Ruach, geestkracht, wil het nachtslot van de angst verbreken en woest en ledig land omvormen tot oases van vrede. Er moet schoon schip worden gemaakt, vooroordelen moeten als muren geslecht, zodat alles wat onvruchtbaar en onvrij is, vruchtbaar wordt en bevrijdt kan leven. De Geestkracht wil in ons compassie en solidariteit wakker roepen.

5.

Geestkracht is kracht tot leven, de kracht om naar buiten treden en in de wereld keuzes te maken die leven bevorderen, levenskansen vergroten en het aangezicht van onze aarde vernieuwen. Dat klinkt mooi, maar dat zijn meestal geen eenvoudige keuzes. In een wereld vol oorlog en geweld, te midden van onze eigen teleurstellingen, maar ook te midden van rijkdom en welvaart, is het vaak moeilijk om nog te zien waar het echte leven zich verschanst. Waar de kansen zitten om elkaar echt te ontmoeten en samen tot een wereld te komen waarin het voor iedereen waardig is om te leven.

In het evangelie van Johannes verbindt Jezus daar één woord aan: vrede! Vrede als wapen tegen angst en als antwoord op geweld. Als boodschap om het nachtslot te verbreken en weer open te gaan voor nieuwe verbindingen.

Leven uit kracht van de Geest is kiezen voor het leven. Geïnspireerd en geraakt worden en van daaruit de deuren opengooien en het leven tegemoet gaan. Een oproep ook om in onszelf die bronnen van inspiratie aan te boren en onze blik naar buiten te richten.

Leven vanuit geestkracht is kiezen voor een leven-scheppende universele taal. Geen eenheidsworst maar voor iedereen te verstaan omdat woorden als vrede, solidariteit en humaniteit niet naar de marge zijn gedrongen, maar op de eerste bladzijde staan en daadwerkelijk geleefd worden in de omgang met elkaar.

Zeg amen. Dat het zo moge zijn.